

Ieteikumi atbildīgo iestāžu un sadarbības iestāžu izstrādāto līgumu un vienošanos par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda projektu īstenošanu sagatavošanai

Izskatot atbildīgo iestāžu un sadarbības iestāžu izstrādātos līgumus un vienošanās par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda (turpmāk – ES fondi) projektu īstenošanu (turpmāk – Līgums), secināms, ka ieteikumus Līgumu pilnveidošanai attiecībā uz tajos noteiktajām prasībām var sadalīt četrās grupās:

- normatīvo aktu prasību pārrakstīšana Līguma tekstā;
- nekonsekventi formulējumi;
- liekās prasības finansējuma saņēmējiem;
- papildus nepieciešamās prasības.

1) Normatīvo aktu prasību pārrakstīšana Līguma tekstā

Neskatoties uz to, ka normatīvo aktu prasību pārrakstīšana Līguma tekstā finansējuma saņēmēju zināmā mērā atbrīvo no to meklēšanas un tam ir vieglāk apzināties visas normatīvo aktu saistošās prasības projekta īstenošanā, tas tomēr var radīt ievērojamas problēmas un papildu administratīvo slogu. Līguma mērķis nav dublēt normatīvos aktus, bet, ņemot vērā normatīvu aktu prasības, izveidot jaunus nosacījumus, kas vislabāk atbilst Pušu gribai un konkrētai situācijai.

Galvenā problēma ir tāda, ka normatīvie akti, kas dublēti Līguma tekstā, var tikt grozīti. Lielākoties tie ir Ministru kabineta noteikumi, kas izdoti, pamatojoties uz Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likumu, un nosaka vispārīgās ES fondu projektu īstenošanas prasības. Šajā gadījumā var rasties pretrunas starp Līguma nosacījumiem un normatīvajos aktos paredzētajām prasībām, un puses būs spiestas grozīt arī Līgumu atbilstoši normatīvo aktu grozījumiem, tādējādi radot papildu slogu gan iestādei, gan finansējuma saņēmējam. Bez tam var izveidoties strīdīgas situācijas, kad pusēm būs grūti izprast, vai jārīkojas saskaņā ar Līguma nosacījumiem vai saskaņā ar attiecīgā normatīvā akta jauno redakciju, kas ir pretrunā ar Līgumu. Vēršam uzmanību, ka ES fondu ieviešanu regulējošo normatīvo aktu mērķis ir noteikt vienotas prasības gan atbildīgajām iestādēm, gan sadarbības iestādēm, gan finansējuma saņēmējiem, tāpēc nav pieļaujams, ka Līgumā finansējuma saņēmējam tiek noteiktas stingrākas vai, tieši pretēji, vieglākas prasības kādā ES fonda projekta īstenošanas posmā.

Rezumējot augstāk minēto, iesakām atbildīgajām iestādēm un sadarbības iestādēm izvairīties no normatīvo aktu dublēšanas Līgumu tekstos un pēc iespējas vairāk informēt finansējuma saņēmēju par tā pienākumiem, kuri ir konkrēti noteikti normatīvajos aktos. Piemēram, līgumā var iekļaut finansējuma saņēmējam projekta īstenošanā saistošo normatīvo aktu sarakstu, vienlaikus norādot, ka šis saraksts nav izsmeļošs un finansējuma saņēmējam ir pienākums ievērot arī citus normatīvos aktus. Bez tam iesakām noteikt Līgumā atbildīgajām iestādēm un sadarbības iestādēm pienākumu informēt finansējuma saņēmēju par grozījumiem normatīvajos aktos. Šajā gadījumā Līgumā būtu arī jānorāda, ka gadījumā, ja attiecīgā atbildīgā iestāde vai sadarbības iestāde nav informējusi finansējuma saņēmēju par grozījumiem normatīvajos aktos, finansējuma saņēmējam tomēr ir jāievēro aktuālā, spēkā esošā normatīvā akta redakcija.

Piemērs:

Lai veicinātu ES fondu ieviešanu, 2009.gada februārī Ministru kabineta 2007.gada 26.jūlija noteikumos Nr.418 „Kārtība, kādā paredzami valsts budžeta līdzekļi Eiropas Savienības fonda līdzfinansēto projektu īstenošanai, kā arī maksājumu veikšanas un izdevumu deklarācijas sagatavošanas kārtība” tika veikti grozījumi, kas noteica, ka pirms maksājuma pieprasījuma apstiprināšanas atbildīgajai iestādei vai sadarbības iestādei tikai jāpārlicinās, ka aktuālais ES

fonda projekta progresa pārskats par attiecīgo pārskata periodu ir iesniegts un izskatīts Līgumā noteiktajos termiņos. Tādējādi projekta progresa uzraudzība tika nodalīta no maksājumu plūsmas. Ņemot vērā minētos grozījumus, iesakām pārliecināties, vai saskaņā ar Līgumu joprojām netiek piemērota iepriekšējā kārtība.

2) Nekonsekventi formulējumi

Slēdzot Līgumu, uzmanība pievēršama arī Līguma noformēšanai. Nekonsekventi apzīmējumi var radīt neskaidrības un pārpratumus par Līguma nosacījumiem.

2.1. Neskaidri termini, formulējumi

Piemērs:

„Finansējuma saņēmējs, parakstot šo līgumu, apņemas atzīt un ievērot *attiecīgo kārtību*”.

Šajā gadījuma formulējums „attiecīgā kārtība” rada neskaidrību, par kādu kārtību tiek runāts, tāpēc būtu vēlams izvairīties no šāda formulējuma vai izteikt to precīzāk.

2.2. Terminu skaidrojumu trūkums

Dažos Līgumos tiek ietverti tādi termini, kuri Pusēm var būt neskaidri. Līdz ar to var rasties pārpratumi par Līguma nosacījumu būtību. Lai padarītu Līguma tekstu saprotamāku, ieteicams iekļaut tajā arī terminu skaidrojumu. Būtu vēlams pēc iespējas minēt visu to terminu skaidrojumus, kas var būt neskaidri un izprasti dažādi.

Piemēri:

- Ja Līgumā ir noteikumi par finansējuma saņēmēja partneri, tad būtu vēlams ietvert arī finansējuma saņēmēja partnera skaidrojumu.
„Partneris”; „Partnerība”
- Līgumā ir skaidrots, kas ir $n+2/n+3$ princips, taču dotas atsauces un nepareiziem regulas Nr.1083/2006 pantiem, kā arī nav norādīts regulas nosaukums.

2.3. Atšķirīgi viena termina apzīmējumi un saīsinājumi

Līgumos bieži sastopami jauni saīsinājumi, kurus lietderīgi veidot un lietot konkrētā tekstā. Šādos gadījumos saīsinājums tekstā tiek pieteikts ar izteiksmes formulu, ko parasti liek iekavās. Ja tiek izveidots jauns saīsinājums, tad visā Līguma tekstā būtu vēlams lietot šo saīsinājumu nemainot. Saīsinājumu mēdz rakstīt ar lielo sākumburtu – (turpmāk – Partneris)

Piemērs:

Ja „Finansējuma saņēmēja partneris” apzīmē ar „Partneris”, turpmāk visā Līgumā jālieto „Partneris”, nevis „partneris” vai „Finansējuma saņēmēja Partneris”

Šāda terminu harmonizēšana padarīs Līgumu pārskatāmāku un saprotamāku.

2.4. Termiņi

Ieteicams pievērst uzmanību arī termiņiem. Būtu vēlams tos harmonizēt, lai vienā Līgumā neparādītos pretrunīgi termiņi, savukārt viens un tas pats termiņš netiktu formulēts dažādi.

Īpaši vēršam uzmanību uz Līguma stāšanas spēkā termiņiem, avansa maksājuma pārskaitīšanas un citiem termiņiem.

Piemērs:

Līguma individuālajā daļā ir noteikts: „Līgums stājas spēkā, kad to parakstījusi pēdējā no pusēm”. Līguma vispārīgajā daļā ir noteikts: „Līgums stājas spēkā tā parakstīšanas dienā un ir spēkā līdz 2021.gada 31.decembrim.”

2.5. Veidlapu nosaukumi

Ja Līguma tekstā tiek minētas veidlapas, pielikumi vai citi dokumenti, pamatojoties uz kuriem tiek veiktas kādas darbības, būtu vēlams precizēt šo dokumentu numurus un nosaukumus.

Piemērs:

„Saņēmējs Sadarbības iestādē iesniedz grozīto Vienošanās individuālās daļas pielikumu, t.i., Projektu, <....> un Izziņu par nepieciešamajiem grozījumiem Vienošanās, kas sagatavota atbilstoši Sadarbības iestādes interneta mājas lapā www.abcdef.lv publicētajai veidlapai.” Šajā gadījumā būtu vēlams minēt veidlapas numuru vai nosaukumu.

2.6. Lieki un neviennozīmīgi noteikumi

Būtu vēlams izvairīties no liekiem un neviennozīmīgiem Līguma noteikumiem.

Piemēri:

- „Atbalsta summa tiek izmaksāta saskaņā ar Līguma nosacījumiem.” Šāds Līguma noteikums neko neizsaka pēc būtības, jo ja līgumā ir minēti nosacījumi, saskaņā ar kuriem tiek izmaksāta atbalsta summa, nav nepieciešams to norādīt vēlreiz. Turklāt atbalsta summa izmaksas kārtību regulē ar normatīvie akti.
- Līgumā noteikts, ka finansējuma saņēmējs jebkurā laikā ir tiesīgs vienpusēji izbeigt Līgumu, par to nekavējoties informējot sadarbības iestādi un atmaksājot saņemto finansējumu. Taču no cita Līguma punkta izriet, ka ir nepieciešama sadarbības iestādes piekrišana līguma laušanai.
- Līgumā norādīts, ka sadarbības iestāde, laužot līgumu, var prasīt pilnīgu vai daļēju samaksātā finansējuma atmaksu tikai tad, ja finansējuma saņēmējs ir saistīts ar krāpšanu vai korupciju, mainījis juridisko statusu, neinformējot sadarbības iestādi vai ir sniedzis nepilnīgas vai nepatiesas ziņas, vai arī ja finansējuma saņēmējs pats nepamatoti lauž līgumu. Vēršam uzmanību, ka Ministru kabineta 2010.gada 10.augusta noteikumi Nr.740 „Kārtība, kādā ziņo par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda ieviešanā konstatētajām neatbilstībām, pieņem lēmumu par piešķirtā finansējuma izlietojumu un atgūst neatbilstošos izdevumus” paredz daudz plašākas iespējas pieprasīt atmaksāt piešķirto finansējumu.

2.7. Numerācija

Būtu vēlams arī pievērst uzmanību Līguma punktu numerācijai. Ja visā Līgumā punktu daļas pieņemts numurēt, tad nav ieteicams atsevišķu pantu daļas apzīmēt ar burtiem.

3) Liekās prasības finansējuma saņēmējiem

Dažkārt Līgumos vai arī projekta īstenošanas procesā finansējuma saņēmējiem tiek izvirzītas prasības, kas ir liekas un apgrūtina ne tikai finansējuma saņēmēju, bet arī iestāžu darbu.

3.1. Par zīmoga nospieduma nepieciešamību

Dažos Līgumos prasīta paša līguma, tā grozījumu vai grozījumu pieprasījumu un citu dokumentu apzīmogošana. ko var uzskatīt par lieku prasību Pusēm, it īpaši finansējuma saņēmējam. Uz šo gadījumu ir attiecināmi Ministru kabineta 1996.gada 23.apriļa noteikumi Nr.154 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi” (turpmāk – MK noteikumi Nr.154).

Vēršam uzmanību, ka MK noteikumu Nr.154 kontekstā zīmogs nav obligātais rekvizīts, lai dokumentam būtu juridiskais spēks. MK noteikumi Nr.154 nosaka, ka, lai dokumentam būtu juridisks spēks, tajā ir jābūt:

1. dokumenta autora nosaukumam;
2. dokumenta datumam;
3. dokumenta vietai;
4. parakstam;
- + papildus, lai organizācijas dokumentam būtu juridisks spēks, tajā ir jābūt:
5. dokumenta veida nosaukumam (izņemot vēstules);
6. dokumenta numuram.

Taču atsevišķos tiesību aktos paredzētajos gadījumos, lai dokumentam būtu juridisks spēks, zīmoga nospiedums ir nepieciešams (MK noteikumu Nr.154 20.punkts). Šādi atsevišķie tiesību akti varētu būt, piemēram, normatīvie akti, kas saistīti ar muižošanu, starptautiskajiem pārvadājumiem u.tml.

Zīmoga nospiedumam obligāti ir jābūt (MK noteikumu Nr.154 47.punkts):

1. noraksta vai kopijas pareizības apliecinājuma uzrakstā;
2. izraksta pareizības apliecinājuma uzrakstā.

Izņēmuma gadījumos (*tiesību aktos paredzētajos gadījumos vai pēc savstarpējas vienošanās*) zīmogu lieto šādos rekvizītos (MK noteikumu Nr.154 48.punkts):

1. parakstā;
2. apstiprinājuma uzrakstā;
3. saskaņojuma uzrakstā.

Arī uz pārvaldes dokumentu rekvizītiem prasība pēc zīmoga nospieduma nav strikti noteikta (noteikumu Nr.154 106.punktā tiek pielietots vārds „var”).

Tādējādi vairākumā gadījumos zīmogs nav nepieciešams.

Lai Līgums iegūtu juridisku spēku, personai, to parakstot, ir jābūt pilnvarotai to darīt. Ja pilnvarotā persona to ir parakstījusi, tātad, izteikusi savu labo gribu, un Līgums ir spēkā. Tādējādi arī bez zīmoga nospieduma Līgumam būtu dokumenta ar juridisku spēku statuss, un tas būtu saistošs Pusēm. Līdz ar to ieteicams atteikties no šīs prasības, jo tas nav lietderīgi un pamatoti.

3.2. Par dokumentu parakstīšanu

Kā jau 3.1.apakšpunktā tika norādīts, Līgums iegūst juridisku spēku, ja to paraksta pilnvarotā personā, kas arī atbild kopumā par projekta īstenošanu. Savukārt finansējuma saņēmēja par finanšu uzskaiti atbildīgā amatpersona, kā arī attiecīgo grozījumu pieprasījumu sagatavotājs pēc būtības ir tādas personas, kuras piedalās attiecīgās grozījumu pieprasījuma veidlapas un tās pielikumu dokumentārajā nodrošinājumā, t.i., veic tikai daļu no viena konkrēta lietvedības procesa. Savukārt finansējuma saņēmēja labo gribu iesniegt grozījumu pieprasījumu jau apliecina tas, ka veidlapu paraksta finansējuma saņēmēja pilnvarotā persona, t.i., persona kurai saskaņā ar statūtiem vai pilnvaru ir tiesības parakstīt šāda veida dokumentus. Līdz ar to, uzskatām, ka nav pamatota un lietderīga prasība pēc trīs parakstu esamības grozījumu pieprasījuma veidlapā, un pietiek tikai ar finansējuma saņēmēja atbildīgās amatpersonas parakstu.

3.3. Citas prasības

- Līgumā noteikts, ka, iestājoties nepārvaramas varas gadījumam, par to jāpaziņo otrai pusei, nosūtot ierakstītu vēstuli, kurā norāda radušos apstākļu raksturu, iespējamo ilgumu un paredzamās sekas. Šajā gadījumā jāņem vērā, ka tieši nepārvaramas varas gadījumā, pusei var nebūt iespējams nosūtīt vēstuli un vēl jo vairāk ierakstītu vēstuli. Līdz ar to,

sagatavojot Līguma noteikumus, iesakām izvērtēt, vai puse to varēs izpildīt un tas ir samērīgs.

- „Jebkura informācijas apmaiņa sakarā ar Līgumu ir veicama rakstiski tikai uz Līgumā norādītajām adresēm.” Šāds Līguma punkts var radīt priekšstatu, ka oficiālā informācijas apmaiņa notiek tikai papīra formātā, kaut gan iestādei ir jāpieņem arī elektroniskie dokumenti, kas parakstīti ar drošu elektronisko parakstu.
- Līgumā ir noteikts finansējuma saņēmējam pienākums pirms vienošanās noslēgšanas iesniegt sadarbības iestādei aizpildītu un ar saņēmēja atbildīgās amatpersonas parakstu apliecinātu maksājumu pieprasījumu grafiku. Šāds nosacījums uzliek finansējuma saņēmējam kaut ko darīt, pirms Līgums vispār ir noslēgts un stājušās spēkā tajā noteiktās saistības. Vēršam uzmanību, ka Līguma nav pieļaujams noteikt pienākums, kuru izpilde ir faktiski paredzēta pirms Līguma noslēgšanas.
- Līgumā finansējuma saņēmējam ir noteikts pienākums elektroniski ievadīt datus Eiropas Struktūrfondu pārraudzības sistēmā (dati jāievada saskaņā ar Sadarbības iestādes mājas lapā internetā pieejamiem metodiskajiem norādījumiem). Līgumā nav norādīti, kādi dati par projektu jāievada minētajā sistēmā, tāpēc ierosinām pārliecināties, vai šie dati nedublē to informāciju, kas tiek iesniegta projekta progresā pārskatā. Uzskatām, ka nav pieļaujama vienas un tās pašas informācijas pieprasīšana no finansējuma saņēmēja atkārtoti.

4) Papildus nepieciešamās prasības

4.1. Apdrošināšana

Daudzos ES fondu projektos ir paredzēts iegādāties vai radīt materiālās vērtības, kuru saglabāšana un uzturēšana jānodrošina 5 gadus pēc projekta pabeigšanas, t.i., jānodrošina projekta ilgtspēja. Lai ugunsgrēka, vētras, postījumu plūdu, trešo personu prettiesiskas rīcības un citos līdzīgos gadījumos radītos bojājumus atjaunotu, tādējādi nodrošinot projekta ilgtspēju, un finansējuma saņēmējs neciestu zaudējumus, ierosinām Līgumā noteikt pienākumu finansējuma saņēmējam apdrošināt materiālās vērtības. Ja šāds pienākums nav noteikts, iesakām Līgumā norādīt, ka minētajos gadījumos zaudējumus sedz un bojātās vērtības atjauno no apdrošināšanas atlīdzības, ja vērtības bijušas apdrošinātas, vai no finansējuma saņēmēja paša līdzekļiem. Tādējādi finansējuma saņēmējam tiek dota izvēle apdrošināt vai neapdrošināt, taču vienlaikus ir skaidra norāde, ka zaudējumi būs jāsedz pašam no saviem līdzekļiem, ja vērtības nebūs apdrošinātas.

4.2. Informācijas sistēmu izstrādes projekti

Ja ES fonda aktivitātes ietvaros plānots īstenot projektus, kuru mērķis ir informācijas sistēmas izstrāde, Līgumā par projekta īstenošanu būtu jānosaka arī specifiskas prasības attiecībā uz sistēmas un tā koda nodošanu (t.sk. tiesības mainīt sistēmas izstrādes kodu) pēc sistēmas izstrādes un sistēmas jauninājumu piegādes, kas iekļaujamas līgumā, ko finansējuma saņēmējs kā pasūtītājs slēdz ar informācijas sistēmas izstrādātāju. Šādā veidā tiktu novērsts risks, ka informācijas sistēmas izstrādes līgumā minētais jautājums vispār nav noregulēts, kas var radīt nepieciešamību pēc papildu darbiem, kas sākotnēji projektā nav plānoti, kā arī šaubas par informācijas sistēmas izstrādes izmaksu attiecināmību.